

SALME EKBAUM - 100

(21. X 1912 – 10. IX 1995)

(prosaist, luuletaja, näitekirjanik)

Salme Ekbaum (1941. aastani Neumann) sündis Viljandimaal Paistu kihelkonnas lasterikas suurtaluperes. Õppis kohalikus Taki ja Kõpu Algkoolis, seejärel Viljandis Eesti Haridusseltsi Tütarlaste Gümnaasiumis ning 1936. aastal lõpetas Tartu Ülikooli arstiteaduskonna farmaatsia osakonna. Farmaatsiaõpingute mõte pärines pigem vanematelt ja omaseks see ala lõpuni ei saanudki, kuigi pärast lõpetamist töötas Võhma apteegis, edaspidi tegutses farmatseudina Kuressaare, Läänemaa Karuse ja Tallinna Tõnismäe apteegis. Perenaisekalduvusi tal ei olnud, talutööd jäid seetõttu võõraks, aga lugemine oli peres oluline küllaltki varasest east alates. Nii saidki Juhan Neumanni kahest nooremast tütrest lõpuks kirjanikud - Salme Ekbaumi noorem õde on Minni Nurme.

„Eri arenguastmeid nagu läbisimegi, oli siiski loomulik, et väikesõsar, kes veel suhteliselt vabalt võis ringi hülbata, meile üht-teist karjamaale järele toimetas. Enamasti oli see ajaleht „Kaja“, mis eelmisel õhtul või ka samal hommikul piimaviija poolt postilt toodi ja pärast söögitundi illegaalselt meie kätte ründas. Varem ei usaldanud me seda tehingut läbi viia. Isa võis söögitunni ajal ise lehe järele vajadust tunda. Jutunurka ja kõiki lugusid, mis sääl ilmusid, ei peetud meile kohasekski.

Aga kus oli siis kohane lugemisvara? „Laste Rõõmu“ meile keegi ei tellinud ja vaevalt oleks see mind ülearu huvitanudki. Seevõrra olin ammugi vanema õe ja vendade kirjavara sõiduvees.“ /Katkend raamatust „Veimevakk“, lk. 85/

1944. aastal põgenes Salme Ekbaum Rootsi, kus töötas edasi õpitud erialal. Viis aastat Rootsis elanud, siirdus koos mehega edasi Kanadasse. Abikaasa Artur Ekbaum oli Eesti põllumajandus-, pangandus- ja ühiskonnategelane. Pere elas Torontos, seal loobus Salme Ekbaum apteekriametist ja tegutses edasi juba kutselise kirjanikuna.

Suri 1995. aastal Torontos ja on maetud Paistu kalmistule.

Saksa okupatsiooni ajal Tallinnas, pikaajalisest ja eluohtlikust haigusest paranemisel, oli Salme Ekbaumil valminud haiglamiljööde kujutav romaan „**Valge maja**“. Käsikiri sattus Rootsi kaasa ja ilmus seal kirjaniku debüütraamatuna.

Tunnustuse võitis triloogiaga „**Ilmapõllu inimesed**“, „**Lindprii talu**“ ja „**Külaliseks on ootus**“, mis kujutab Viljandimaa suurtalu elanike saatust sõja eelõhtul ning 1940.-ndatel aastatel, viimases osas annab teada Ilmapõllu talu peretütarde käekäigust paguluses. Viljandimaa külaelust kirjutab ta ka romaanides „**Süteoja**“ ja „**Õigusenõudja**“.

Eestlaste pagulaselu kujutavad romaanid „**Kärestik**“, „**Kontvõõras**“, „**Vang, kes põgenes**“ ja „**Kohtumine lennujaamas**“. Viimase eest sai ta H. Visnapuu fondi auhinna.

Tunnustuse võitis triloogiaga „**Ilmapõllu inimesed**“, „**Lindprii talu**“ ja

„**Külaliseks on ootus**“, mis kujutab Viljandimaa suurtalu elanike saatust sõja eelõhtul ning 1940.-ndatel aastatel, viimases osas annab teada Ilmapõllu talu peretütarde

käekäigust paguluses. Viljandimaa külaelust kirjutab ta ka romaanides „**Süteoja**“ ja

„**Õigusenõudja**“. Eestlaste pagulaselu kujutavad romaanid „**Kärestik**“, „**Kontvõõras**“,

„**Vang, kes põgenes**“ ja „**Kohtumine lennujaamas**“. Viimase eest sai ta H. Visnapuu fondi auhinna.

Memuaarteostest „**Varjude maja**“ kirjeldab elu tuberkuloosisanatooriumis, „**Veimevakk**“ jutustab autori noorpõlvest ning õpinguaastatest Viljandis ja Tartus. Selle järjeks võib pidada oma abikaasa ja enda elust jutustavat raamatut „**Ühistegevus on päike**“.

Raamatu „**Ristitants**“ aineks on intriigid ja usalduskriis, mis vallandusid pagulaskonnas kirjanik Rudolf Sirge Toronto-külaskäigu järel 1964. aastal.

Lisaks on Salme Ekbaum kirjutanud viis näidendit, tema luulekogudes domineerivad loodusemuljed, elumõtisklused ning igatsus kodumaa järele. Lühiproosa on avaldatud kogus „**Jälgkiri tormiuksel**“.

Alates 2003. aastast annab Paistu vald välja Salme Ekbaumi ja Minni Nurme mälestuseks loodud kirjanduspreemiat. Kõnealuse koduloo-preemiaga tunnustatakse kodukanti ja sellest kirjutavaid luuletajaid.